

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Historia Provinciæ Paraquariæ Societatis Jesv

Techo, Nicolas

Leodii, MDCLXXIII.

Cap. 6. De Procuratione Didaci Torres.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38528

Rex ad Di-
dacum Tor-
res scribit.
1594.

Didacus
Torres Poto-
fino Collegio
præficiuntur.

Ambitiosi
puniti.

Institores ad
Societatem
notabilis vo-
catio.

CAPUT
VI.
De Procura-
tione Di-
daci Torres.

Regi Catho-
lico gratias
est.

Socios subsi-
diarios im-
petras.

Missionis In-
dica candi-
dato fauet.

Ossa Martini
Gutierrez re-
cuperat.

Clementi
Octavo &
Claudio
Aquaviva
carus est.

Divi Ignatii
cubiculum
primus or-
navit.

sidio firmaretur. Marchio Caniænsis Prorex, præter alia grati animi officia, necnon alii præstantes viri Regi Catholico scribentes, exquisitissimis encomiis eundem Didacum ornare. Quam rem Rex Catholicus tanti fecit, ut per accuratam epistolam ex Escoriali Sancti Laurentii, anno quingentesimo nonagesimo quarto scriptam (cujus exemplar apud me est) ei pro fidelitate gratias actis, dignum facinus meritis laudibus commendaret. Subinde Didacus Torrez ab Joanne Sebastiano Parricio Provinciali in secretarium assumptus, summis muneribus religiosè prælusit. Potosino Collegio cum vicaria Provincialis per Australiorem tractum potestate præpositus, Platenis Senatûs Præsidentem, graviter dissidentem, feliciter cum urbe composuit. Ad condendum ornandumque templum, centum & viginti aureorum millia liberalitate civium accepit. Censum sexcentorum ducatorum annuatim, à janitore Collegii ex voluntate Rectoris pauperibus distribuendorum, instituit. Tres in rebus externis Coadjutores, ob Sacerdotii pertinacem ambitum, è Societate dimisit; quorum unus post adeptum Sacerdotium elephantiaci morbo correptus, antequam ad Aram bellus neomystra faceret, miserè interit: alter ad Ordines sacros recipiendos in Tucumaniam properans, mulâ, quâ vehebatur, obritus, iterato documento fuit, quàm tutum sit suâ sorte contentum esse. Præterea institorem Potosinum in Societatem admisit, qui lectis in Thomæ de Kempis libello de instabilitate vitæ pauculis verbis, mercibus suis relictis, nec oclusâ quidem officinâ, attonitâ voce identidem lecta verba ingeminans, non prius ab ejus pedibus surrexit, quàm in Societatem reciperetur: is trigesimo post aditam religionem die piè moriens, asseruit animum suum incredibili gaudio perfusum, quòd mortis tempestas securo sub tecto se benè curatum exciperet. Triennio Potosii exacto, Stephano Paës Peruvizæ Visitatori comes additus, ei author fuit, ut in Provincialis comitatu Provinciam inspiceret: optimo consilio; nam exinde factum, ut collatis capitibus Ordinationes stabilirentur Collegiorum usui accommodatæ. Eâ occasione in ipsam Tucumaniam penetravit.

ANNO hujus sæculi secundo, Peruanae Provinciæ Procurator, in Europam classe Regiâ vectus, factò ad Gaditanum fretum cum Anglis prælio, Cruccem manu prætendens classarios, plentibus undique telis, fortiter animavit. Madriti notabili benevolentia ab Rege, & Duce Lermæ exceptus, cum juberetur ob operam utrique utiliter præstitam, mercedem quamcumque vellet petere, rogavit, ut Rex, autoritate interpositâ, Ignatii Patris nostri inter Beatos referendi, necnon controversiarum de Auxiliis negotium apud Clementem Octavum urgeret. Præterea obtinuit, ut quinquaginta Socii, sumptibus Regiis, secum in Americam Australem navigarent. Ab Senatu Regio interrogatus, num armatâ manu in Ethnicorum terras induci posset Evangelium: violentam hanc Religionis propagationem neutiquam cum Apostolorum moribus & institutis quadrare respondit. In itinere Romano, è Burgenfi urbe paululùm progressus erat, cum ejusmola repentè immota constitit, nec adigi potuit, ut ultra eum veheret, donec in Burgensem urbem regressus, uni è nostris Indicæ Missionis candidato, & postea in Quitensi regno Apostolicarum virtutum viro, qui ex verecundia cum eo de Indica vocatione agere omiserat, promitteret acturum se cum Generali Societatis, ut secum in Indiam navigaret, quo factò mula cum Romam commodè vexit, re-
vexitque in Hispaniam. In Aquitania Martini Gutierrez, inter nostros clarissimi, ossa diu multumque conquisita, & abs se postea Vallisoletum translata, summa felicitate recuperavit. In Italia, Generali Claudio Aquavivæ, & Clementi Octavo, ob singularem agendi dexteritatem, & cæteras animi dotes, mirificè probatus, quidquid voluit, confecit: quin & huic illum reconciliasse creditus est. Eundem Pontificem in professorum Societatis domo familiariter pransum, coram laudavit, prudentissimè insinuans, eam in admittendo apud nostros prandio benevolentiz ostentationem, non parum valituram ad hæreticorum, qui suboffensum Societati Pontificem Summum lætabantur, insolentiam retundendam. Cubiculum Sancti Patris nostri Ignatii pretiosis tapetibus nomine Peruanae Provinciæ primus ornavit.

Ab Claudio Aquaviva Lipsanothea pectorali, dente uno & Chirographo Ignatii insignita, donatus, Rhegii energumena salutis fuit. Baronium Cardinalem scripto iurejurando firmato de statu Hispanicae & Indicae Societatis edocens, magno adjumento fuit ad malevolorum technas eludendas. Cum rumor increbuisse de Claudio Aquaviva in Archiepiscopum Neapolitanum creando, eoque Societas anxiosa esset, ab eodem Cardinali secreto didicit neququam id factum iri, quod foemina Sanctitatis fama inclita Clementi Octavo indicasset id Deo placitum non esse. Varias Divorum reliquias in novum Orbem transferendas dono accepit. In aede Lauretana pernoctans, imbutus est desiderio Virginis Lauretanae cultum per Americam Australem propagandi. Eum Mediolani in itinere & reditu Federicus Cardinalis Boromaeus tanti fecit, ut conscientias totius vitae, ac arcana pectoris ipsi patefaceret; manum de genibus venerabundus oscularetur, & magna negotia cum Rege Catholico, Archiepiscopo Toletano, Lermæo Duce, necnon aliis Hispaniae Magnatibus tractanda ei committeret. Apud me sunt variarum litterarum exemplaria, quibus, praeter alia summae benevolentiae argumenta, significabatur, si ad summum Pontificatum eveheretur, procuraturum ut e quovis mundi angulo sui solatii ergo accerferetur. In Hispaniam redux, ejusdem Cardinalis nomine, Caroli Boromaei ciliicum Philippo tertio Regi Catholico, & sacrae vestem Margaritae Reginae obtulit, postulans ut uterque suam auctoritatem interponerent, ad Caroli apotheosim ab Clemente Octavo obtinendam. Ut id officii etiam praestaret Francisco Borgiae, consanguinitatis titulo, obtento & ejusdem Borgiae manibus confutae vestis sacrae dono, Lermæi Ducis conjugem efficaciter allexit: a quo Lermæo Duce (nam tantisper feriam interrumperet lubet) post familiare prandium ad fenestram cubiculi, e qua prospectus erat in leonum caveas aream circumclusas, deductus, cognovit, Duce ipso narrante, paucis ante diebus contigisse, ut remissionis ergo e fenestra canis catulus in subjectam aream in escam protruderetur, qui ubi in terram decidit, caudam ablandiri coepit unum e ferocissimis leonibus, cujus vicissim mutuas blanditias promeritus in separatam caveam deductus est; deincepsque; tanquam si ejus catellus foret, enutritus, innoxie inter leones, quamdiu ab sui protectoris latere non discessit, discurrit: donec post aliquot dies incomitatus in arenam prodiens, ab aliis leonibus discerperetur: quod ut e cavea advertit leo catuli protector, repente in arenam profilit, & instigante in clientuli vindictam furor, disceptores ipse discepit. Mox alio alium mutuo exemplo animante, quotquot erant in caveis in arenam prodire, nec ante pugna desit, quam omnes ad unum dilaniati occumberent. Accomodo in domo Regia Regibus documento, exigua de causa, & saepe inquieti clientuli defendendi ergo, bellum suscipientibus, nec ante desinentibus, quam se, suaque regna disceperint, dilaniarintque. Eodem Lermæo Duce adnitente, Didacus Torres offensionem Regis ab quibusdam Sociis summa prudentia avertit. Ab Senatu Regio impetravit, ut in lege Caroli Quinti prohibente ne quis non Hispanus in Indias navigaret, cum Societatis hominibus, animas non aurum quaerentibus, dissimularetur. Author etiam fuit, ut seminaria pro educandis longe a parentum vitiis Casiquiorum Peruanorum filiis, sumptibus Regiis erigerentur. Illo referente, Rex, cognito quod defectu olei in multis Neophytorum templis Venerabile Sacramentum non asservaretur, diploma fecit, quo in omnibus Indiarum templis Regia pecunia lampades cohonestando Christi Corpori ali jubebantur. Ut Regina Margarita ad Salmanticense Collegium, pro subsidio Indiarum, dotandum mentem adjiceret, per ejus Confessarium primus fecit. Ut in singulis Hispanorum Oppidis per universam Indiam Aethiopum Parochi separatim ab aliis constituerentur, Regi persuasit. Lermæus Dux honorariis litteris nostrum Didacum in Indias renavigaturum Peruviae Proregi commendavit, monens ut eum multa ab Rege mandata perferentem benigne audiret. Sed nusquam tanti viri virtus magis inclaruit, quam dum conscensa navi cum sexaginta subsidiariis ex omni Europa collectis, ejus socius Josephus Ariaga in cymba varias res dono a Principibus acceptas, aut pro omnibus Peruviae Collegiis magna cura coemptas, ad classem vela

Varias Reliquias dono accepit.

Ab Federico Cardinali Boromaeo in pretio habetur.

Caroli Boromaei Canonizationem urget.

Memorabilis Leonum pugna.

Multa ab Rege Didacus Torres impetrat.

In Indias renavigat.

Ejus moderatio commendatur.

Duas Societate sedes erigit.

CAPUT VII.
Quintensem Provinciam fundat.

jam facientem tardiùs advexit; quo factum, ut ipse, socio cum omnibus rebus in sequentis anni navigationem Gadibus detento, inanis in Peruviam renavigaret; adeò immoto ad hæc animo, ac si negotium nihil ad se pertineret. In Indiam appulsus, Claudii Aquavivæ jussu, in nova Carthagine Societatis domum, præposito ei Michaële Perlino, erexit: Sanctæ Fidei Novogranatensis regni Metropolitim, misso cum quatuor Sociis Anthonio Funes, domicilio occupavit.

DUCTIS Limam subsidiariis Sociis, & Peruvix Provinciali traditis, ad Quintensem Provinciam fundandam amissus, omnia in proclivi habuit. Quintense Collegium, aliarum sedium caput, inductâ studiorum ratione, constituit: in Bogorensi Sanctæ Fidei urbe Partheniam Sodalitatem nobilium virorum, ipso Joanne Borgiâ, Sancti Francisci Borgiæ nepote, & regni Præfecto protectore, erexit. Seminarii adolescentum, Bartholomæo Lupo Guerrero adnente, fundati, curam, Societatis nomine, suscepit. Monasterium Theresianis Monialibus erigi curavit. Indos, linguâ Hispanicâ doceri solitos, procurarâ Catecheseos versione, vernaculo idiomate imposterum instrui fecit. Concilium Provinciale autoritate & consilio magnoperè juvit. In reliqua Provincia regenda, stabiliendaque, quid pro Æthiopum, Indorum, ac Hispanorum emolumento, quid pro ornanda Societate nostra, quid pro augendo Summi Numinis cultu patrârît, quæ pericula terrâ marique adierit, quas Ethnicorum regiones per se, aut per Socios in Panamensi, Carthaginensi, Novogranatensi & Quitenâ, latissimis regionibus, ad Christi partes sollicitârît, alii pro dignitate (nam alterius molis opus est) narabunt: mihi certè tam latè excurrere, & res propè immensas fusè describere, pro instituto non licet, nec per malignam synopsim corrumpere lubet.

CAPUT VIII.
Adfundandam Paraquariensem Provinciam proficitur.

Socios plures egregios accipit.

Latus Peruviana Provincia.

BIENNIO in fundatione Quitenâ Vice-provinciæ exacto, litteræ Claudii Aquavivæ allatæ sunt, quibus ex præterita designatione Didacus Torres ad Paraquariensem Provinciam fundandam properare jubebatur. E Quitenâ regno Limam appulsus, ab Peruano Provinciali quindecim Socios ex decreto Generalis Aquavivæ accepit, inter quos eminuere Franciscus Vasquius, magni Gabriëlis Vasquii non indignus nepos. Joannes Pastor, & Joannes-Baptista Ferrufinus, Provinciales quondam mei. Anthonius verò Ruisius, & Melchior Vanegas in India nati, famâ Sanctitatis, Horatius Bechius Senensis, Petrusque Romerus Hispanensis, adeptâ gloriosæ necis laureâ claruere: nec laude sua Joannes Fontius, Ludovicus Leiva, Marcus Anthonius, & Didacus Gonfaluus Holguinus novi Provincialis socius, caruere. Adeo ut satis appareret Peruviam Provinciam affectu materno in Paraquariam fuisse, quæ non nescia filix gloriâ in matrem redundare, novellam Provinciam, tanquam filiam, ægrè abs se avulsam tantorum virorum dote emanciparet. Non defuit selectissimo duodecim Apostolicorum Sacerdotum numero suus Judas, quo reliqui in officio, terrore tanquam fræno, continerentur. Cæterum Paraquariensis novella Provincia, & Claudio Aquaviva patre, & Peruanâ Provinciâ matre progenitam, se non minùs gloriabitur, quàm qui natales suos ad illustrissimos progenitores referunt: nam ut de Claudio Aquaviva, utriusque Orbis noto, taceam: Peruana Provincia per Australem Americam pœnè totam propaginibus incluta, numero virorum illustrium, facinorum magnitudine, scientiarum multiplicitate, Fidei dilatatione, templorum magnificentia ac ornatu, tractandorum animorum gubernandi que peritia, laborum ac insectationum tolerantia, tantam sibi claritudinem indepta est, quantam Hieronymus Portillus, Josephus Acofta, Baltazar Pinna, Joannes Plaza, Joannes Sebastianus Particius, Didacus Martines, Josephus Ariaga, Alvarez de Paz, Nicolaus Mastrillus, Durandus, Lyra, Menachus, Perlino, Pennafieles, & alii ejusdem notæ viri omni laudum genere, abundè ei pepererunt: & adhuc in posteris antiqua virtus viget, nulla in re Majorum famâ inferior, pergitque, ut hæcenus optima mater consilio, patrocinio, autoritate charissimam filiam juvare; ac vicissim filia obsequio, amore, laude amantissimam matrem profequitur: adeò ut mutuis

officiis